

Oponentský posudek

disertační práce Ludmily Šmídové

Klavírní koncert g moll, op. 33, Antonína Dvořáka – raná a konečná verze

Kritická edice notového textu // Studie ke vzniku, vydání a provozování díla

školitelka Prof. PhDr. Jarmila Gabrielová, CSc.

FF UK v Praze

obor Hudební věda

2016

rozsah práce: 3 svazky (117, 222 a 211 stran)

Tématem disertační práce Ludmily Šmídové se stal Dvořákův Klavírní koncert. Dílo, které má v kontextu skladatelovy tvorby specifické postavení a poměrně problematickou pověst. A právě tento aspekt autorka disertace staví hned v úvodu své práce do popředí, v kapitole nazvané „'Neklavírní' klavírní koncert? (Stav bádání)“. V této stručné kapitole a v přecházejícím Úvodu vyjmenovává Šmídová důvody, proč se pustila do důkladného výzkumu koncertu. O tomto dílu psala již svou diplomovou práci, tentokrát však provedla jiný typ výzkumu a nyní navíc vypracovala a jako součást disertační práce předložila též editorský manuskript kritické edice konečné verze (sv. II) a rané verze koncertu (sv. III), oba svazky včetně předmluv a kritických zpráv.

Pro svůj výklad v I. svazku disertace zvolila autorka přehlednou strukturu, členěnou do dvou hlavních oddílů. V prvním (Dvořákův Klavírní koncert – ke vzniku a recepci) chronologicky popisuje historii vzniku díla, historii provádění a publikování, ale také skladatelovu revizi a nakonec i úpravy z doby po skladatelově smrti (Kurz, Talich). Druhý oddíl (Klavírní koncert Antonína Dvořáka z pohledu editora) je jakýmsi obsáhlým komentářem k oběma předkládaným kritickým edicím (sv. II a III). Zařazení úvodní podkapitoly tohoto oddílu „Proč kritická edice“ působí ve vědecké práci sice až nepatřičně, ale právě s ohledem na neutěšenou podobu vydání koncertu z roku 1956, tj. vydání, které je také označeno jako kritické, se jeví být toto zcela obecné pojednání velmi účelné. Zvláštní pozornost v tomto oddílu Šmídová chvályhodně věnuje artikulačním značkám. Na příkladu Klavírního koncertu tak vůbec poprvé v takovémto rozsahu otevírá téma artikulace v Dvořákově tvorbě. Mezi dva oddíly zařadila Šmídová „Exkurz: tři podoby Dvořákova koncertu“. Porovnává v něm dvě skladatelovy verze a úpravu Viléma Kurze. Vhodně zvolenými ukázkami tak dává nahlédnout do povahy rozdílů mezi třemi různými podobami koncertu. Výtku k vybraným ukázkám lze snad vznést jen vůči obtížné čitelnosti tužkových přípisů, na které autorka odkazuje. Čtenář si tuto revidující tužkovou vrstvu musí v dané kvalitě obrázků spíše jen domýšlet.

Autorka disertace těží z důkladné heuristiky – pracuje s prameny, které dosud nebyly předmětem podrobného zkoumání (kromě významného opisu jsou to zejména provozovací materiály a první tisky). Využívá veškerou dochovanou

korespondenci, včetně korespondence třetích osob. Příkladně se vypořádává s dosavadní literaturou od nejstarší po nejnovější. Nespokojí se s pouhým odkazem na danou publikaci, ptá se i na zdroje, z nichž ten který titul čerpá (viz např. Slavíková, s. 26, pozn. 91), což svědčí o důkladnosti a snaze dobrat se pramenné opory pro výslednou argumentaci. Vedle této pečlivosti Šmídová nezapře i sympatický rys jisté velkorysosti – schopnost jít přímo (a zejména) k podstatě věci. To si však vybírá i svou daň v nedotaženosti některých detailů, např. v podobě rozkolísaných bibliografických citací. Dozvíme se z nich sice vše, ale jednotnou redakční úpravu by si rozhodně zasloužily (stejně jako označování či neoznačování v textu zmiňovaných skladeb kurzívou atp.). V disertační práci je věnována pozornost též interpretům Dvořákova koncertu, někteří dosud zůstávali mimo badatelskou pozornost (nové archivní výzkumy k Elle Modřické). Šmídová nezakrývá problémy, poukazuje například na témata, která nelze uspokojivě řešit, neboť chybějí prameny, viz např. nevěstná pozůstalost Karla ze Slavkovských. Škoda, že některá témata dostala jen malý prostor v poznámce pod čarou. Kupříkladu motivická spřízněnost Klavírního koncertu se Stabat Mater (s. 14, pozn. 32), by si zasloužila více pozornosti.

Seznámení se s touto disertační prací byla pro mě radost. Nejen, že jsem se o Dvořákově Klavírním koncertu dověděl řadu nových zjištění a podnětných postřehů, sympatický mi byl i koncept a struktura celé práce. Rovněž styl vyjadřování má Šmídová osobitý – exaktní a hutný. Nenarazil jsem snad na žádné prázdné klišé. To však neznamená, že by její styl vyjadřování byl bezchybný. Málo, ale přeci se vyskytnou nesprávné vazby typu „svědčící na to“ namísto „svědčící o tom“ (s. 34) nebo sousloví „staccato tečky“ či dokonce „legato obloučky“ namísto správných tvarů, které čeština pochopitelně skloňuje (staccatové tečky, legatové obloučky). Čeština skloňuje i „v německém Paderbornu“ (nikoli „v Německém Paderborn“, s. 76). Takovéto a podobné příklady však nezmiňuji jen jako malicherné nebo náhodné chyby. Tyto češtinou (alespoň zatím) nepoužívané tvary totiž prozrazují autorčino uvažování – přímé, věcné, přesné, bez příkras. Ani její familiérní výrazy „dílka“ (13) nebo „skladbičky“ (16) nechtějí zkrášlovat, jsou holým a přitom přesně charakterizujícím pojmenováním „skladeb menšího rozsahu a významu“.

Závěrem:

Posuzovaná disertační práce představuje zásadní badatelský a ediční příspěvek k poznání Dvořákovy výjimečné koncertantní kompozice. Splňuje požadavky standardně kladené na disertační práci. Doporučuji ji proto bez výhrad k obhajobě a navrhuji její předkladatelce klasifikaci prospěla.

PhDr. Jan Kachlík, Ph.D.

V Praze 25. května 2016